

FELICJAN DEMBIŃSKI

X SESJA EUROPEJSKIEJ KOMISJI ROLNICTWA
ORGANIZACJI WYŻYWIENIA
I ROLNICTWA NARODÓW ZJEDNOCZONYCH
RZYM 19—23. V. 1958

Europejska Komisja Rolnictwa (EKR) utworzona w 1948 r. jest instytucją zajmującą się w ramach Organizacji Wyżywienia i Rolnictwa Narodów Zjednoczonych (FAO) wyłącznie zagadnieniami rolnictwa europejskiego. Zadaniem EKR jest organizowanie współpracy między krajami europejskimi dla rozwiązywania zagadnień rolniczych, wymagających współdziałania w skali międzynarodowej oraz dla popierania wspólnym wysiłkiem rozwoju rolnictwa europejskiego. Wymiana doświadczeń, osiągnięć i wiadomości w dziedzinie postępu rolniczego między krajami europejskimi powinna przyczynić się w poważnym stopniu do przyspieszenia tempa wzrostu produkcji rolniczej i zaspokojenia stale wzrastającego zapotrzebowania na artykuły żywnościowe.

Wzrost zapotrzebowania na produkty rolne wynika z szybkiego naturalnego przyrostu ludności i z powszechnego dążenia ludzi na całej kuli ziemskiej do stworzenia sobie lepszych warunków bytu. Gdy 300 lat temu liczba ludności na świecie wzrastała rocznie o około 0,5%, to obecnie roczny przyrost wynosi około 1,5%. W okresie od 1650 do 1850 r., a więc w ciągu 200 lat, liczba ludności na świecie podwoiła się. J. Huxley, wybitny biolog, pierwszy dyrektor UNESCO, oblicza, że zdwojenie obecnej liczby ludności, jeżeli nie będzie kataklizmów, nastąpi w ciągu zaledwie 50 lat. Departament Ludnościowy Narodów Zjednoczonych przewiduje jeszcze szybszy wzrost liczby ludności na świecie i szacuje, że liczba ta, która w 1958 r. wynosiła 2,5 mld przekroczy w 2000 r. $6\frac{1}{4}$ mld.

Obecnie około $\frac{2}{3}$ ludzi na całym świecie jest niedożywionych wskutek braku odpowiedniej ilości kalorii w pożywieniu lub wskutek braku niektórych witamin i innych dodatkowych składników, niezbędnych dla pełnego zdrowia, wzrostu i energii. Uzupełnienie tych braków spowodowałoby już dzisiaj wzrost zapotrzebowania na artykuły żywnościowe, który w ciągu jednego roku pochłoniąłby światowe zapasy produktów rolnych. Jeżeli do tego zapotrzebowania dodać powszechne dążenie do poprawy stopy życiowej, wówczas zarysowują się olbrzymie zadania, czekające rolnictwo światowe. W świetle przytoczonych liczb i faktów szybkie zwiększenie produkcji rolnej wydaje się być nieodzowne.

Zagadnienie zrównoważenia produkcji artykułów żywnościowych z potrzebami ludności jest przedmiotem ożywionej, międzynarodowej dyskusji. Naukowcy tej miary, co cytowany już Julian Huxley lub znany historyk angielski Arnold Toynbee, wyrażają pogląd, że nawet przy najbardziej intensywnym uruchomieniu naturalnych zasobów świata nie uda się zaspokoić potrzeb żywnościowych rozrastającej się w szybkim tempie ludności światowej. Poglądy ich odpowiadają w zasadzie nauce głoszonej przez Malthusa, lecz opierają się na nowych, niewątpliwie bardzo ciekawych materiałach dowodowych, gromadzonych aż po dzień dzisiejszy. Ten tzw. neomaltuzjański kierunek nie jest odosobniony, lecz nie jest również powszechny i jest niejednokrotnie silnie zwalczany na forum międzynarodowym.

Dla przykładu można przytoczyć wypowiedź francuskiego ministra rolnictwa Henri Rochereau, który zwraca uwagę, że przyrost ludności wywołuje nie tylko wzrost zapotrzebowania na artykuły żywnościowe, lecz stwarza nowe zastępy ludzi pracujących, którzy pracą tworzą nowe wartości. Tak np. w Afryce brak ziemi uprawnej nie jest do chwili obecnej czynnikiem decydującym o niedostatecznej ilości artykułów żywnościowych. Przyczyny raczej trzeba się dopatrywać w małej wydajności pracy niedostatecznie odżywionego człowieka. Powstaje zatem błędne koło, w którym człowiek nie może wydajnie pracować, bo nie odżywia się dostatecznie i nie odżywia się wystarczająco, bo nie może wydajnie pracować. W rozwiązaniu tego zagadnienia Rochereau widzi drogę prowadzącą do przewycięzania narastających z dnia na dzień trudności produkcyjnych i żywnościowych.

Zadaniem Organizacji Wyżywienia i Rolnictwa Narodów Zjednoczonych jest udzielanie jak najdalej idącej pomocy wszystkim narodom wchodzącym w skład tej organizacji w pracy nad rozwijaniem produkcji rolniczej i zaspokajaniem potrzeb żywnościowych. Zrównoważenie bilansu żywnościowego na podstawie szerokiej współpracy międzynarodowej w wszystkich dziedzinach gospodarstwa wiejskiego można, w najbardziej ogólnym ujęciu, uważać za główne zadanie FAO.

Aby zaspokoić potrzeby żywnościowe w najbliższych dziesiątkach lat, FAO zaleciła rządów krajów członkowskich podjęcie maksymalnych wysiłków dla uzyskania wzrostu produkcji przekraczającego o 1 do 2% skalę procentową naturalnego przyrostu ludności. W wielu krajach produkcja powinna zatem wzrastać rocznie o 3—4%. Wzrost produkcji rolniczej tego rzędu nie polepszy jeszcze zasadniczo stopy życiowej, lecz pozwoli na wyżywienie wzrastającej liczby ludności na obecnym poziomie i uchroni ją od widma głodu.

Przed rolnictwem europejskim piętrzą się te same zagadnienia, jakkolwiek stopień ich aktualności i rozmiar niedoborów żywności kształ-

tuje się bardzo różnie w poszczególnych krajach Europy. Obok państw, dysponujących nadwyżkami produktów rolnych, są kraje nie pokrywające własną produkcją rolną potrzeb żywnościowych ludności. Zważywszy silnie zróżnicowany poziom rozwoju rolnictwa europejskiego, wydaje się nie ulegać wątpliwości, że korzystanie z doświadczeń krajów o wysokim poziomie produkcji rolniczej przez kraje o małej produkcyjności może poważnie przyczynić się do wzrostu produkcji rolniczej i zaspokojenia potrzeb żywnościowych narodów europejskich. Udostępnienie dla wspólnego dobra ludów europejskich osiągnięć naukowych i technicznych w zakresie rolnictwa i dziedzin pokrewnych, które mogą znaleźć zastosowanie w rolnictwie, oraz wymiana doświadczeń zebranych przy rozwiązywaniu problemów społecznych, agrarnych i administracyjnych — oto główne zadanie Europejskiej Komisji Rolnictwa.

W skład EKR wchodzi delegaci państw europejskich będących członkami FAO. Polska jest obecnie jedynym krajem należącym do FAO wśród państw tworzących blok demokracji ludowych. Delegatów do EKR mianują rządy państw-członków FAO. Delegatom towarzyszyć mogą doradcy. Prawo zabierania głosu w obradach EKR ma tylko delegat lub jego zastępca, mianowany przez odpowiedni rząd delegujący. Delegaci wybierają co rok Komitet Wykonawczy EKR, składający się z przewodniczącego i dwóch zastępców. Komitet kieruje agendami EKR aż do następnej, dorocznej sesji EKR. W obradach Komitetu Wykonawczego uczestniczą przewodniczący podkomisji wyłonionych w ramach EKR. Przewodniczących podkomisji wybiera się na rok na dorocznej sesji EKR. Sekretariat EKR mieści się w FAO w Rzymie.

Stały sekretarz EKR kieruje sprawami administracyjnymi EKR, przygotowuje sesje EKR, jej podkomisji i grup roboczych i jest stałym łącznikiem między EKR a Generalnym Dyrektorem i departamentami FAO. Merytoryczne opracowanie spraw, przekazanych przez EKR Generalnemu Dyrektorowi FAO, odbywa się w departamentach FAO.

Na zaproszenie Komitetu Wykonawczego w obradach EKR biorą udział rozmaite organizacje międzynarodowe, współpracujące z FAO. Można je podzielić na 3 kategorie: 1) organizacje wyłonione przez Narody Zjednoczone; 2) organizacje rządowe; 3) organizacje nie-rządowe. Wśród organizacji wyłonionych przez Narody Zjednoczone można dla przykładu wymienić: Światową Organizację Zdrowia lub Międzynarodową Organizację Pracy. Organizacje te zainteresowane są problematyką rolniczą, a dla opracowywania jej mają one specjalne oddziały rolnicze. Nazwą organizacji rządowych obejmuje się wszystkie organizacje międzynarodowe, których członkami są poszczególne państwa. Dla przykładu wymienić można „Europejską i Śródziemnomorską Organizację Ochrony Roślin”, lub „Międzynarodowe Biuro Epizoocji”, do których

należy również Polska. Natomiast organizacjami nie-rządowymi nazywa się wszystkie pozostałe organizacje międzynarodowe, których członkami są osoby fizyczne, np. rolnicy, naukowcy, przemysłowcy, kupcy lub osoby prawne, jak np. stowarzyszenia, towarzystwa, związki itp.

Większość wymienionych organizacji, zapraszanych na doroczne sesje EKR, ogranicza swoją działalność tylko do Europy, jak np. Europejska Federacja Zootechniczna, Europejska Konfederacja Rolnicza, Europejski Związek Hodowców Roślin itp., są jednak organizacje obejmujące swoją działalnością wszystkie kontynenty, jak np. Światowa Organizacja Zdrowia, Światowe Naukowe Stowarzyszenie Drobiarstwa, Światowy Związek Kobiet Wiejskich itp. Wreszcie można by jeszcze wyodrębnić organizacje zawodowe, jak np. Międzynarodowa Federacja Producentów Rolnych lub Europejska Federacja Pracowników Rolnych, branżowe, jak Międzynarodowa Federacja Mleczarska, Międzynarodowe Zrzeszenie Lnu i Konopi oraz naukowe, jak Międzynarodowy Instytut dla badań nad Burakiem, Europejskie Stowarzyszenie dla Badań Fito-sanitarnych, Europejskie Stowarzyszenie dla Badań nad Ziemiakiem itp.

Przedstawiciele organizacji międzynarodowych, zapraszani na sesje EKR, zabierają głos w dyskusji, nie mają natomiast prawa głosowania ani wybierania władz EKR.

W obradach EKR uczestniczy dyrekcja i urzędnicy biura FAO, którzy udzielają wyjaśnień w toku obrad i składają sprawozdania z prac wykonanych na zlecenie EKR przez personel FAO.

Zebrania EKR odbywają się raz na rok, posiedzenia Komitetu Wykonawczego EKR w miarę potrzeby, zwykle 2 do 3 razy w roku.

Na dorocznych sesjach EKR delegaci poszczególnych państw wnoszą projekty opracowań, badań, umów, współpracy międzynarodowej, przedstawiają ważne osiągnięcia w zakresie postępu rolniczego uzyskane w własnym kraju, które mogą mieć znaczenie dla innych krajów europejskich, oceniają sprawozdania z prac wykonanych przez biuro FAO oraz sprawozdania z prac podkomisji i grup roboczych wyłonionych w ramach EKR, ustalają problematykę i tematykę prac, które mają być przedmiotem prac EKR i jej organów pomocniczych w następnym roku, decydują o kontynuowaniu lub zaprzestaniu prac, ustalają wytyczne dla prac Sekretariatu EKR i wybierają władze EKR.

W stosunku do międzynarodowych organizacji rolniczych EKR, jako reprezentacja rządów europejskich, zainicjowała konferencje międzynarodowych organizacji rolniczych, które odbywają się co rok w Paryżu w styczniu lub w lutym. Konferencje te, kierowane przez przewodniczącego EKR, a przygotowywane przy pomocy Biura FAO, służą koordynacji prac podejmowanych przez międzynarodowe organizacje rolnicze w Europie. FAO często korzysta z wyników prac wykonanych

przez międzynarodowe organizacje rolnicze lub przekazuje tym organizacjom rozmaite tematy, zgłoszone przez rządy europejskie, do opracowania według kompetencji poszczególnych organizacji. Natomiast projekty współpracy międzynarodowej, inicjowane przez międzynarodowe organizacje rolnicze, uzyskują poparcie rządów europejskich, gdy na dorocznym zebraniu EKR referowane są wyniki prac i rozpatrywane są dezyderaty Konferencji Paryskiej, zgłoszone pod adresem rządów europejskich i FAO. Doroczna sesja EKR ma zatem charakter administracyjno-organizacyjny, zatwierdzający sprawozdania z dokonanych prac i wytyczający kierunki nowych prac. Na podstawie dokonanych prac EKR formułuje zalecenia pod adresem rządów europejskich i przekazuje je rządowi do ewentualnego wykorzystania.

W trybie roboczym prace EKR wykonywane są przez 3 podkomisje:

- I. Podkomisję do spraw badań rolniczych.
- II. Podkomisję do spraw upowszechnienia i kształcenia zawodowego w zakresie gospodarstwa wiejskiego i domowego oraz do spraw młodzieży wiejskiej.

III. Podkomisję do spraw użytkowania gleb i wód, oraz przez zespoły powoływane ad hoc przez podkomisje lub przez zespoły samodzielne, powoływane przez EKR.

W ramach EKR czynne są następujące zespoły:

1. Samodzielna grupa robocza do spraw socjologii wiejskiej.
2. Grupa do spraw komasacji, wyłoniona przez podkomisję nr III.
3. Grupa robocza do spraw klasyfikacji i pomiarów gruntów, wyłoniona przez podkomisję nr III.
4. Grupa robocza do spraw stosowania promieni radioaktywnych i izotopów w badaniach rolniczych, wyłoniona przez podkomisję nr II.

Dziesiąta doroczna sesja EKR odbyła się w Rzymie w dniach 19.—23. V. 1958 r. pod przewodnictwem p. Braconnier (Francja), przewodniczącego Komitetu Wykonawczego.

Przewodniczący złożył sprawozdanie z prac Komitetu Wykonawczego, a następnie przedstawił sprawozdanie z IV Konferencji Międzynarodowych Organizacji Rolniczych, która odbyła się w Paryżu w dniach 3.—8. II. 1958 r. Sprawozdanie, obejmujące 192 strony druku, doręczono wszystkim uczestnikom sesji. Materiały dla koordynacji prac i badań podejmowanych w rolnictwie europejskim zostały dostarczone przez 75 organizacji międzynarodowych. Na konferencji reprezentowanych było 50 organizacji międzynarodowych. Polska należy do kilkunastu organizacji współuczestniczących w przygotowaniu konferencji.

Przestudiowanie bogatego materiału zawartego w rocznym sprawozdaniu pozwala czytelnikowi zorientować się w aktualnych problemach rolniczych opracowywanych w skali europejskiej. Sprawozdanie do-

stępne jest w Polskim Komitecie Współpracy z FAO, Ministerstwo Rolnictwa, ul. Wspólna 30, i w Centralnej Bibliotece Rolniczej w Warszawie. Oprócz problematyki badawczej, opracowywanej przez Międzynarodowe Organizacje Rolnicze, sprawozdanie zawiera dużo cennych wiadomości dla administracji rolnej, organizacji rolniczych: zawodowych, branżowych, młodzieżowych oraz kierowników polityki rolnej.

Sprawozdanie z działalności podkomisji badań rolniczych złożył jej przewodniczący van de Plassche (Holandia). Prace Komisji wykazały, że wysiłki podjęte dla zorganizowania wspólnych badań naukowych pomiędzy krajami europejskim nie dały spodziewanych wyników. Doświadczenie zdobyte w tym zakresie uczy, że najlepszą formą organizowania współpracy naukowo-badawczej jest nawiązywanie bezpośrednich kontaktów między naukowcami lub instytutami naukowymi poszczególnych krajów. Współpraca tego rodzaju byłaby bardziej owocna, gdyby instytuty naukowe dysponowały większymi środkami na zwielokrotnienie osobistych kontaktów między naukowcami różnych krajów. Zwłaszcza wymiana młodych naukowców okazała się dobrym sposobem dla zawiązywania międzynarodowej współpracy badawczej.

Międzynarodowa koordynacja badań napotyka na poważne trudności z braku odpowiedniej rejestracji badań w skali krajowej. Obecnie w rozmaitych państwach podjęto prace nad uporządkowaniem krajowych planów badawczych. Nie można jednak dopuścić, aby koordynowanie przerodziło się w administrowanie badaniami naukowymi, lecz należy dążyć do ułatwiania międzynarodowej współpracy naukowej, która zawiązuje się spontanicznie poprzez kontakty osobiste naukowców.

Powężnym problemem jest przenoszenie wyników badań naukowych do praktyki rolniczej. Uzyskiwanie pomyślnych rezultatów w tej dziedzinie zależy w dużym stopniu od talentu i umiejętności pracownika naukowego, zwłaszcza dyrektorów instytutów oraz ich współpracowników. Nie ulega wątpliwości, że wzrost stopy życiowej w wielu okręgach rolniczych Europy zawdzięcza się przede wszystkim odkryciom naukowym i zastosowaniu ich w rozwiązywaniu zagadnień rolniczych i technologicznych. Aby w pełni wykorzystać dla wspólnego dobra krajów europejskich rezerwy ludzkie i materiałowe najlepszych ośrodków badawczych, niezbędne jest uaktywnienie współpracy międzynarodowej w dziedzinie badań. Należałoby w tej dziedzinie znaleźć metodę praktyczną i dla wszystkich dostępną.

Podkomisja przedyskutowała zagadnienie nawadniania uzupełniających. Zdecydowano podjąć wspólne badania nad potrzebami wodnymi kultur irygowanych za pomocą zraszania, z ustaleniem okresów krytycznych, w których zraszanie daje najlepsze wyniki. Prace poświęcone będą przede wszystkim zraszaniu łąk i pastwisk oraz plantacji ziemniaczanych i za-

siewów jęczmienia. Postanowiono przeprowadzić wymianę doświadczeń w zakresie wykorzystania wód ściekowych do nawadniania, podjąć badania nad możliwościami stosowania nawodnień jako ochrony przeciwko przymrozkom, badania nad wpływem nawadniania na efektywność nawożenia oraz badania kosztów nawadniania za pomocą zraszania.

Rozpatrywany był projekt badań nad mikroelementami. Wspólnie z OECE przygotowywane jest zebranie ekspertów dla przestudiowania możliwości stosowania energii atomowej i jej ubocznych produktów przy wytwarzaniu, przechowywaniu i dystrybucji artykułów żywnościowych.

Opublikowany został wykaz rolniczych instytucji naukowo-badawczych w Europie.

Podano do wiadomości, że za pośrednictwem FAO można korzystać z maszyny elektronicznej do obliczeń statystycznych doświadczeń rolniczych w Stacji Doświadczalnej w Rothamsted w Wielkiej Brytanii.

Sprawozdanie podkomisji do spraw upowszechniania i kształcenia zawodowego w zakresie gospodarstwa wiejskiego i domowego oraz młodzieży wiejskiej złożył jej przewodniczący Anderson (Wielka Brytania).

W roku sprawozdawczym sporządzono bibliografię z zakresu przysposobienia rolniczego i upowszechnienia wiedzy rolniczej. W Szwajcarii zorganizowano międzynarodowy kurs rolniczego doszkalania zawodowego. Do programu Międzynarodowego Ośrodka Szkoleniowego w Wageningen (Holandia), zajmującego się oświatą pozaszkolną, wprowadzono dodatkowo problematykę gospodarstwa domowego. Powołano Komitet Doradczy do spraw gospodarstwa domowego, który zajmuje się ujednoczeniem terminologii stosowanej w nauce gospodarstwa domowego. Zebrano obszerny materiał dokumentacyjny z różnych krajów europejskich, ilustrujący metody pracy wśród młodzieży wiejskiej i przygotowano materiały dla utworzenia międzynarodowego ośrodka dla kształcenia młodzieży wiejskiej. Podkomisja wypowiada się za uintensywnieniem prac w zakresie upowszechnienia instruktażu z organizacji i administracji gospodarstw, budownictwa wiejskiego i uszlachetniania produktów rolnych wprowadzanych do handlu, zwłaszcza z drobnych gospodarstw.

Sprawozdanie z czynności podkomisji do spraw użytkowania gleb i wód oraz 2 grup roboczych tej podkomisji, a mianowicie grupy roboczej do spraw komasacji i grupy roboczej do spraw klasyfikacji i pomiarów gruntów, złożył jej przewodniczący Ytterborn (Szwecja).

Na podstawie prac wykonanych przez podkomisję, EKR zwraca uwagę rządów europejskich państw-członków FAO, że plany finansowania ziemnych i wodnych projektów melioracyjnych powinny przewidywać, obok środków finansowych na melioracje, pomoc państwa na jednoczesne doinwestowanie indywidualnych gospodarstw rolnych, aby w rejonie objętym projektem melioracyjnym zmodernizować gospodarstwa rolne.

W ten sposób przyspiesza się znacznie efekty ekonomiczne melioracji. Projekt powinien zatem mieć charakter kompleksowy dla całego rejonu poddanego zmeliorowaniu. Dla szybkiego uzyskania efektów ekonomicznych lepiej jest ograniczyć ilość projektów lub zasięg terytorialny projektu i skoncentrować nakłady. Przy projektach długofalowych należy w państwowych planach gospodarczych przewidywać koszty obejmujące całość projektu, a nie tylko na dany rok budżetowy.

EKR zwraca uwagę rządów na konieczność zwiększenia wysiłków w walce z erozją gleb. Podkomisja współpracuje w tej dziedzinie z Europejską Komisją Leśnictwa.

Planowanie przestrzenne, oparte o dobrze przygotowane mapy glebowe, pozwoliłoby Ministerstwu Rolnictwa krajów europejskich wydawniej chronić tereny rolnicze o wysokiej wartości przed zajmowaniem ich przez inne resorty lub wkraczaniem na nie miast.

EKR zaleca wszystkim państwom europejskim, członkom FAO, wykonanie map glebowych w skali 1 : 1 000 000 według zasad ustalonych przez grupę roboczą do spraw klasyfikacji gruntów w Bonn w 1957 r.

Grupa robocza do spraw komasacji zajmowała się zagadnieniami technicznymi, finansowymi, ekonomicznymi i społecznymi związanymi z komasacją gruntów. Wydano ciekawą książkę o komasacji w Europie, opracowaną przez FAO. Książkę wypożyczyć można w Centralnej Bibliotece Rolniczej w Warszawie. FAO zebrała i opublikowała obszerny materiał o kolektywnych formach gospodarki, zwłaszcza z Izraela i krajów arabskich. FAO interesuje się szczególnie rozwojem spółdzielczości produkcyjnej w Polsce oraz próbami wprowadzenia form pracy kolektywnej w niektórych krajach zachodniej Europy. W pracach podejmowanych przez grupę roboczą postanowiono uwzględnić w większym stopniu aspekt socjalny, a w szczególności badać zagadnienia socjalne związane z problematyką drobnych gospodarstw.

Sprawami socjologii wsi zajmuje się specjalna grupa robocza, utworzona w 1958 r. W zebraniu konstytucyjnym grupy wzięło udział 8 państw. Do zadań powołanej grupy należy zbieranie i wymiana wiadomości o postępach badań z zakresu socjologii wsi oraz o praktycznym zastosowaniu wyników tych badań w krajach europejskich, dyskusowanie koncepcji i metod badawczych, ocenianie wyników badań i efektywności ich zastosowania w praktyce, wypracowywanie nowych koncepcji i zalecanie metod badawczych, nadających się do powszechnego zastosowania w krajach europejskich, wreszcie organizowanie doształcania personelu w metodach i dyscyplinach socjologicznych. W pracach grupy roboczej socjologów wsi biorą udział rozmaite organizacje międzynarodowe.

Po wysłuchaniu sprawozdań podkomisji i grup roboczych, EKR zapoznała się z stanem wykonania zaleceń poprzednich sesji:

1. Modyfikacje, zaproponowane do Międzynarodowej Konwencji w sprawie metod pobierania prób i analizy serów, zostały odrzucone przez Holandię.

2. Pracami przygotowawczymi do międzynarodowego porozumienia w sprawie standaryzacji produktów rolnych i środków produkcyjnych dla rolnictwa objęto produkty mleczne, pasze dla zwierząt, nawozy i nasiona. Prace wykonywano w porozumieniu z odpowiednimi międzynarodowymi organizacjami branżowymi.

3. FAO opublikowała wykaz instytutów inżynierii rolnej, zajmujących się ulepszaniem metod budownictwa wiejskiego. Przygotowano również zbiór tekstów ustawodawczych z zakresu budownictwa wiejskiego. Obejmuje on ustawodawstwo w zakresie pożyczek, dotacji i ulg podatkowych; reglamentację konstrukcji, a zwłaszcza budynków dla celów specjalnych, np. mleczarni, silosów itp., reglamentację instalacji elektrycznych, magazynów dla paliw itp.

4. Zagadnienie niedostatecznej opłacalności drobnych gospodarstw rozpatrywane było w październiku 1957 r. w Wiedniu przez grupę roboczą do spraw komasacji. Rozwiązanie tego zagadnienia miałyby donieść znaczenie dla rolnictwa europejskiego. W wyniku ożywionej dyskusji uchwalono, aby sprawa drobnych gospodarstw była rozpatrywana przez wszystkie organa pomocnicze EKR według kompetencji poszczególnych podkomisji i grup roboczych. W ten sposób rozpatrzy się sytuację drobnych gospodarstw pod różnymi aspektami: racjonalnej organizacji pracy, kształcenia i przysposobienia zawodowego drobnych rolników, komasacji, uprzemysłowienia drobnych gospodarstw, rachunkowości, stosunków kredytowych, racjonalnego budownictwa, gospodarstwa domowego itd. Do współpracy zaproszono międzynarodowe organizacje rolnicze. Na podstawie przeprowadzonych analiz FAO opracuje syntezę, która da obraz obecnego stanu i możliwości poprawienia sytuacji ekonomicznej i socjalnej drobnych rolników w Europie.

5. Za pośrednictwem FAO otrzymamy nasiona czołowych odmian buraków pastewnych, które brały udział w wieloletnich doświadczeniach porównawczych w różnych krajach europejskich. W ten sposób będzie można porównać wartość naszych odmian z czołowymi odmianami zagranicznymi. Porównanie będzie miało wartość ograniczoną tylko do naszych warunków klimatycznych i glebowych. Wyniki europejskich doświadczeń odmianowych z burakami pastewnymi ogłoszono w 1959 r.

6. Od 1955 r. prowadzi się w krajach południowej Europy doświadczenia z odmianami lucerny, wyhodowanymi w krajach północnych, aby zbadać, jak kształtują się plony nasion przy przeniesieniu odmian wyhodowanych na północy w warunki klimatyczne południowej Europy. Nasiona wyprodukowane na południu wracają do krajów pochodzenia

i są tam badane w doświadczeniach na plon suchej masy. Jeżeli produkcja nasion w krajach południowej Europy nie zmieni wartości pastewnej odmian i da zadowalające plony nasion, których, jak wiadomo, w północnej Europie uzyskać nie można, wówczas projektuje się zawarcie umów między państwami północnej i południowej Europy na reprodukcję nasion lucerny. Wydaje się, że podobną akcją moglibyśmy przeprowadzić w ramach współpracy gospodarczej państw demokracji ludowych.

7. Aby ułatwić wymianę wiadomości i materiałów hodowlanych między hodowcami, FAO wydaje specjalny biuletyn poświęcony badaniom, kolekcjom i wprowadzaniu nowych roślin.

8. W 1958 r. zapoczątkowano prace nad projektem konwencji w sprawie międzynarodowej ochrony nowych odmian roślin.

9. W wypadku nieracjonalnego stosowania chemicznych środków ochrony roślin występują ich pozostałości w postaci szkodliwej na roślinach lub produktach roślinnych. Pogorszeniu ulec może również smak i jakość produktów rolnych. Ponadto niewłaściwie stosowane środki niszczą często pszczoły i inne pożyteczne owady. FAO opublikowała sprawozdanie z badań nad stosowaniem środków chemicznych w ochronie roślin i szkodliwości ich dla pszczół w 1958 r. Jednocześnie podjęto prace, zmierzające do zebrania i porównania przepisów obowiązujących w rozmaitych krajach oraz ustaw regulujących wytwarzanie, sprzedaż i stosowanie środków chemicznych ochrony roślin.

10. Ogłoszono drukiem sprawozdanie o wpływie zmechanizowania rolnictwa na pogłowie koni w Europie oraz sprawozdanie o stanie obecnym i perspektywach chowu koni w Europie. Obydwa sprawozdania znajdują się w Centralnej Bibliotece Rolniczej w Warszawie.

11. FAO wspólnie z FEZ zajmuje się ujednoczeniem metod oceny użytkowości trzody chlewnej, co powinno doprowadzić do lepszych rezultatów w hodowli i wychowie trzody chlewnej.

12. Ogłoszono sprawozdanie o systemach kredytowych, stosowanych w krajach europejskich dla finansowania gospodarstw chłopskich.

Przechodząc do nowych zagadnień o znaczeniu międzynarodowym, przedstawionych podczas X Sesji EKR, można wymienić:

1. Koordynacja badań w zakresie budownictwa wiejskiego

Wymiana koncepcji i metod badawczych oraz wzajemne informowanie się o wynikach przeprowadzonych badań w zakresie budownictwa wiejskiego mogłyby ułatwić rozwiązanie szeregu problemów technicznych, ekonomicznych i socjalnych, związanych z budownictwem wiejskim. Zmodernizowanie budynków i obniżenie kosztów budowy przy maksymalnym wykorzystaniu kubatury można by łatwiej osiągnąć przy

współpracy międzynarodowej. FAO zajmuje się zebraniem materiałów z różnych krajów i instytucji zajmujących się budownictwem i przedstawi na następnej sesji EKR sprawozdanie.

2. Badania nad gospodarczą wartością obór zamkniętych i otwartych

Wychów zwierząt gospodarskich w budynkach otwartych i zamkniętych ma zwolenników i przeciwników. Synteza badań przeprowadzonych w tym zakresie w krajach europejskich będzie opublikowana w 1960 r.

3. Międzynarodowa koordynacja badań dla określania grup krwi u zwierząt gospodarskich

W Europie badania nad określaniem grup krwi u zwierząt gospodarskich najdalej posunięte są w Danii, która niejednokrotnie udzielała pomocy innym państwom europejskim, również Polsce. W rozmaitych krajach europejskich szereg pracowni badawczych zajmuje się tym zagadnieniem. Koordynacją prac w tym zakresie zajmuje się FEZ przy pomocy FAO. Laboratorium w Kopenhadze pełnić będzie rolę laboratorium centralnego dla laboratoriów krajów europejskich.

4. Wymiana reproduktorów

Zaproponowana została przez delegata Portugalii, nie uzyskała jednak aprobaty EKR ze względu na obawę zawleczenia chorób. Przepisy sanitarne, obowiązujące obecnie w krajach europejskich, nie dają dostatecznej gwarancji, aby zapobiec rozszerzaniu się chorób zaraźliwych. Dlatego nie można osiągnąć w tej dziedzinie porozumienia międzynarodowego. Inicjatywę pozostawia się poszczególnym rządów, które w wypadku zorganizowania wymiany rozważyć muszą związane z tym ryzyko.

5. Wizyty rolników na zasadzie wymiany

Wizualny system upowszechniania postępu rolniczego jest niewątpliwie metodą najbardziej przekonującą rolników. Proponowano, aby w poszczególnych krajach wyznaczyć dobrze prowadzone gospodarstwa i posyłać do tych obiektów rolników na krótki staż lub wycieczki. Wymiana myśli i poglądów między zwiedzającymi a technikami i rolnikami kraju przyjmującego zwiedzających przyspieszy przyswajanie sobie nowych metod produkcji.

Ze względu na trudności dewizowe zaproponowano zorganizować wymianę bezdewizową na zasadzie międzynarodowych bonów według wzoru UNESCO. W analogiczny sposób można by zorganizować wymianę

młodych naukowców. Sprawę wymiany rolników opracuje podkomisja przysposobienia i kształcenia zawodowego.

6. Sprawa płac w rolnictwie

Przekazana została Międzynarodowej Organizacji Pracy, która przygotowała sprawozdanie o sytuacji pracowników rolnych w rozmaitych krajach. Sprawozdanie obejmuje poziom płac, czas pracy, urlopy, ubezpieczenia, renty itp.

7. Skazenia radioaktywne w obrębie gospodarstw rolnych

Dyskutowano sprawę skażeń radioaktywnych w związku z przedostawaniem się substancji radioczynnych z reaktorów lub z rozmaitych innych przyczyn do gleby, roślin, zwierząt oraz ewentualne przenoszenie ich na człowieka. Badania nad skażeniami radioaktywnymi mają w zasadzie charakter rolniczy. Również duża część badań, niezbędnych dla wykorzystania energii atomowej w celach pokojowych, wkracza w dziedzinę żywienia i produkcji rolnej, badania tego typu należą do kompetencji Ministerstw Rolnictwa. Ponieważ są one trudne i kosztowne — wymagają współpracy międzynarodowej.

W Belgii i Wielkiej Brytanii prace w tym zakresie zostały już rozpoczęte, a Wielka Brytania dysponuje wynikami, dzięki badaniom przeprowadzonym przez Urząd do spraw Energii Atomowej i przez rolnicze instytuty badawcze. Niedawny wypadek w Zakładzie Użytkowania Energii Atomowej w Windscale pozwolił praktycznie sprawdzić założenia teoretyczne, opracowane przez naukowców. W Wielkiej Brytanii służba upowszechniania przeprowadza obecnie kursy poświęcone obronie przed skażeniami radioaktywnymi, kurs pierwszego stopnia przeznaczony jest dla instruktorów na szczeblu urzędów centralnych i prowincjonalnych, drugiego stopnia — na szczeblu powiatowym, trzeciego stopnia — na szczeblu gminnym. Delegat Wielkiej Brytanii przekazał, za pośrednictwem FAO, programy kursów wszystkim państwom wchodzącym w skład EKR. Do tej pory tylko Stany Zjednoczone wydały poradnik dla rolników-praktyków, jak należy postępować w wypadku skażenia radioaktywnego. Tytuł tej popularnej broszury brzmi: "Defence Against Radioactive Fallout on the Farm" (Farmers' Bulletin nr 2107 — June 1957), United States Department of Agriculture. EKR zaleca:

- a) aby rządy państw przyznały pierwszeństwo badaniom nad skażeniem radioaktywnym środowiska i jego wpływem na produkty rolne;
- b) aby FAO zorganizowała międzynarodowy kurs dla państwowych służb rolnych najwyższego szczebla krajowego w zakresie ochrony radioaktywnej w gospodarstwie wiejskim, natomiast rządy zorganizowały odpowiednie kursy dla służby rolnej niższych szczebli i dla rolników;

c) aby sprawa skażeń radioaktywnych była rozpatrywana w skali międzynarodowej w podkomisji badań rolniczych i podkomisji upowszechniania oraz doksztalcania zawodowego oraz w kompetentnych organizacjach międzynarodowych;

d) aby FAO informowała rządy krajów — członków EKR o wynikach badań i postępach w upowszechnianiu sposobów ochrony przed skażeniami radioaktywnymi w zakresie dotyczącym wyżywienia i rolnictwa.

8. *Technologia produktów rolnych i zwierzęcych*

Proces uszlachetniania produktów rolnych zwiększa ich wartość i stwarza równocześnie nowe możliwości zatrudnienia dla ludności wiejskiej. Rozwijaniem przemysłu rolnego i badaniem skutków ekonomicznych tego procesu zajmuje się Międzynarodowa Organizacja Przemysłu Rolnego, natomiast grupa robocza socjologii wsi bada aspekt socjalny uprzemysławiania rejonów rolniczych.

9. *Komposty miejskie*

W sprawozdaniu przedłożonym EKR omówiono obecny stan racjonalnego użytkowania odpadków miejskich za pomocą przerabiania ich na komposty. Kompostowanie odpadków najlepiej postawione jest w Holandii, która wyraziła gotowość podzielenia się wskazówkami technicznymi w tym zakresie z innymi państwami europejskimi.

Opis nowych metod użytkowania i kompostowania odpadków miejskich, oparty na literaturze amerykańskiej, wydany został przez Światową Organizację Zdrowia w postaci książki pt. "Composting Sanitary Disposal and Reclamation of Organic Wastes" by Harold B. Gotaas — World Health Organisation, Genève 1956.

10. *Hodowla i uprawa ziemniaków w Wielkiej Brytanii*

Ciekawy referat o postępach osiągniętych w tej dziedzinie wygłosił delegat brytyjski Anderson. Z treścią referatu można się zapoznać w Polskim Komitecie Współpracy z FAO. Wszyscy członkowie EKR zostali zaproszeni do uzupełnienia referatu informacjami o postępach osiągniętych w tej dziedzinie w ich krajach.

11. *Światowa Akcja Nasienna*

FAO projektuje zorganizowanie międzynarodowej akcji nasiennej w 1961 r. Celem tej akcji jest przede wszystkim propagowanie stosowania nasion kwalifikowanych, aby podnieść plony na całym świecie.

* *

*

W sprawozdaniu ograniczyłem się do podania tylko tych wniosków i projektów wniesionych przez delegatów różnych państw europejskich, które zostały zaaprobowane przez EKR.

X Sesja EKR zakończyła się wyborami do Komitetu Wykonawczego i przyjęciem protokołu z obrad.

Rozpiętość problematyki i różnorodność tematyki rozpatrywanej na X Sesji EKR sprawia, że w sprawozdaniu, z konieczności, niejednokrotnie tylko w kilku słowach naszkicować mogłem rozpatrywany temat. Wydawało mi się, że bardziej celowe jest chociażby krótkie zasygnalizowanie rozległej tematyki, niż obszerne omówienie tylko niektórych tematów. Czytelnik interesujący się szczegółowiej poszczególnymi tematami znajdzie szersze omówienie w protokole z obrad X Sesji EKR w Polskim Komitecie Współpracy z FAO oraz w wydawnictwach FAO.

Delegacja polska w osobach prof. T. Ruebenbauera i podpisanego uczestniczyła po raz pierwszy w Sesji EKR. Delegaci państw biorących udział w sesji EKR oraz władze i pracownicy FAO okazywali nam dużo sympatii i życzliwości. W odpowiedzi na powitanie skierowane do delegacji polskiej przez przewodniczącego EKR, p. Braconnier (Francja) oraz powitanie przez Zastępcę Dyrektora Generalnego FAO, dr Wahlen — b. ministra rządu szwajcarskiego, odpowiedziałem dziękując za słowa powitania, a następnie przedstawiłem drogi rozwojowe rolnictwa polskiego w oparciu o wytyczne nowej polityki rolnej z stycznia 1957 r.

Mieliśmy możliwość nawiązania osobistych kontaktów z delegatami państw oraz przedstawicielami różnych organizacji międzynarodowych, uczestniczących w sesji. Poznaliśmy szereg osób, pracujących w dyrekcji i w biurach FAO. Poznanie urzędów FAO, instytucji zatrudniającej około 1500 pracowników, nie jest możliwe w ciągu krótkiej sesji, jednak zacieśnienie kontaktów z biurem FAO może dać realne korzyści naszemu rolnictwu, państwowej administracji rolnej, rozwojowi nauki, szkolnictwu i upowszechnianiu wiedzy rolniczej. Aby korzystać z bogatych materiałów zgromadzonych w FAO, niezbędne jest stałe informowanie naszego społeczeństwa o pracach FAO.

Pośrednikiem między FAO a polskim społeczeństwem jest Polski Komitet Współpracy z FAO, Ministerstwo Rolnictwa, Warszawa, ul. Wspólna 30. Cała korespondencja, kierowana przez jednostki lub instytucje z Polski do biura FAO, powinna, w myśl umowy między FAO a Rządem Polskim, odbywać się za pośrednictwem Polskiego Komitetu Współpracy z FAO. Polski Komitet Współpracy z FAO otrzymuje wszystkie publikacje FAO i przekazuje je Centralnej Bibliotece Rolniczej, Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście 66, gdzie można z nich korzystać.